

A hegycsúcsra érkezőben

Horváth Zsolt hosszú távú tervekről, új zenekari kultúráról, sikerekről és szakmai irigységről

A Pannon Filharmonikusok igazgatója számos eredményről számolhat be, amelyet a pécsi zenekarral elért az elmúlt évtized alatt. Horváth Zsolt úgy véli, társulata valódi XXI. századi zenekar, amely a többi együttesnek is példát mutatott, s ma már az ország számos részéről utaznak Pécsre a koncertjeik kedvéért. Az előadóművészeti törvény további módosítását várja, melyben a teljesítmény-mutatók relevanciája nőni fog, hogy a törvény és finanszírozás tovább ösztönözze a szakmai fejlődést. Szeret Pécsen élni és dolgozni, és alig várja, hogy átbillenjen a mostani állapot, és a mindennapi anyagi gondok megoldása helyett az igazi alkotótevékenységre fókuszáljon, hiszen azért lett muzsikás.

! Februárban ünnepelhetné zenekari igazgatóként tíz éves jubileumát. Amikor belekezdett ebbe a munkába, évtizedekben vagy inkább években gondolkodott?

– Az a program, amit annak idején kidolgoztunk, és amelynek megvalósítására szegődtem igazgatónak, hosszú távra terveződött. Az igazgatói ciklusok azonban rövidebb időszakok, és a hosszú távú tervet mindig tudatosan lebontottam egy-egy következő ciklusra. Mindig hosszú távon gondolkodó, de közép és rövid távra is stratégiát alkotó, és annak mentén dolgozó típus vagyok.

! Milyen hullámvölgyeket, -hegyeket emel ki ebből a tíz esztendőből?

– Hullámvölgyet nem tudok említeni, a hegycsúcsra pedig érkezőben vagyunk. Nagyon keveseknek adatik meg az életpályája során az, ami nekünk, pécsieknek, nekem megadatott. A 2003-ban megkezdett innovatív folyamatra ráerősített az EKF és a Kodály Központ felépülése, ami így együtt alapjaiban képes volt megmozgatni, megváltoztatni a város kulturális és zenei életét.

! Mire a legbüszkébb, s mi volt az, ami a legjobban elkészerítette?

– A legbüszkébb arra vagyok, hogy azok a tervek, amelyeket elképzeltünk, bebizonyították, hogy reálisak voltak, valóban a minőség iránti elköteleződés az előre mutató út. Büszke vagyok a hatalmas közönségbázisunkra, a Kodály Központra, a nemzetközi szinten elismert zenei „bölcsőre”, amelynek megépülte, és színvonalas zenei tartalma elsősorban a Pannon Filharmonikusoknak köszönhető. A zenekar és a komolyzene helyi társadalmi megbecsültsége – amely számokban mérhető – országosan kiemelkedő, olyan közönséget és közösséget teremtettünk, amely példa nélküli. A Pécsre érkező befektetők számára a Kodály Központot és zenekart elsőként mutatják meg, mint a kulturális ipar kiemelkedő jelenségét. Meggyőződésünk, hogy gazdasági, társadalmi felemelkedéshez a kultúra, művészetek és a tudományok eredményei nélkülözhetetlenek. A zenekarunkat ebben jó példának látom.

Pécsről nézve, a mindennapokban, az egyének szintjén megvalósult a decentralizáció: már nem elutaznak Pécsről Budapestre azok, akik színvonalas koncertet akarnak meghallgatni, hanem – és ezt az értékesítési adatokból látom – sokan Pécsre utaznak az ország bármely tájáról.

Büszke vagyok arra is, hogy szakmai példát is mutattunk, hiszen láthatóan megújul a magyar szimfonikus zenekari élet országosan. A BFZ megalapítása és az NFZ átalakítása után a PFZ volt a harmadik együttes Magyarországon, amely tudatosan kívánt modern szimfonikus zenekari működést, új zenekari kultúrát megvalósítani a szakmai szempontok maximális szem előtt tartásával. Tapasztaljuk, hogy gátat törtünk e téren, „innovátorok” voltunk, és a több magyar zenekar számára követendő példa lettünk. A BFZ és NFZ ilyen értelemben nem tölthette be igazán a „motiváló példa” szerepét, hiszen egész más anyagi kondíciók mentén dolgoznak, mint az összes többi zenekar az országban. Ami nehézség számomra, számunkra, az az, hogy azt hittük, hogy fentiek országosan is nagyobb relevanciával bírnak majd. A decentralizáció fővárosi szemszögéből megvalósíthatatlannak tűnik: a nyilvánosság előtt csak az számít igazán, ami a fővárosban történik. Sajnos közel másfél százados magyar jelenségre világít rá újra és újra ez a problematika. Minden nap meg kell küzdeni mindenért, holott az eredmények magukért beszélnek: Magyarország egyik legrosszabb gazdasági állapotban levő régiójában tudtunk ilyen eredményt elérni anélkül, hogy extra forrásaink lettek volna.

! Az Ön által tervezett átalakításokban mennyiben volt partner a zenekar és a város?

– Ennek a dinamikus fejlődésnek nagyon sok lépcsője volt, amely mellé a kezdetektől 100%-os, egyhangú döntésekkel állt mellé a mindenkori pécsi közgyűlés és a zenekar egyaránt. Összefogás és egy irányba nézés nélkül nem is sikerült volna mindaz, amit elértünk.

! Mennyiben változott meg a zenekari igazgató feladata az eltelt évek során? Mennyiben nebezedett a munkája?

– Nagyon sokat. Az első évtől kezdve folyamatosan változott, hogy mikor mi volt nehéz, egy viszont elmondható volt: a feladatokat kijelöltük, és szorgalmas munkával meg tudtuk oldani. Rajtunk múlt. Az utóbbi két évben ez változott meg gyökeresen. A Kodály Központ rezidens zenekarként, majd nemzeti zenekarként olyan regionális szerepkörű, kötelező feladatkörrel ellátott együttesé váltunk, amelynek nagyon feszített az élete, ugyanakkor a feladatok ellátására ugyanaz – ha nem kevesebb – forrás áll rendelkezésünkre, mint annak előtte. Örvendetes, hogy törvényi erejű rendeletek szabályozzák a zenekarok finanszírozását, azonban nagyon nehéz a szempontokat jól súlyozni, azok sosem fogják igazából lefedni a valóságot. A szimfonikus zenekarok csak látszólag egyformák, valójában a nominálisan odaadott azonos összeg más-más reálértékkel bír, mind a fenntartó városok, az adott gazdasági mikrokörnyezet és a zenekari kötelezettségek függvényében. Nagyon nehéz feladat a támogatások „igazságos” odaítélése, én elismerem. Igazgatóként talán a legnehezebb feladatom, hogy a döntéshozókkal újra és újra láttassam az eredményeket, annak bonyolult strukturális hátterét, és a rezidens zenekarra háruló országosan egyedien nagyon magas kötelezettség nehézségeit.

■ *Mi mindennel bővült a feladatköre, mióta felépült a Kodály Központ? Mennyire lehet megtölteni, milyen programokra van igény Pécsen? Mennyiben alakította át a terem az együttes és az Ön életét?*

– A rezidens zenekari szerepkör a Kodály Központ üzemeltetőivel összehangolt működésben állít sokféle új kihívás elé – az üzemeltetői és művészeti feladatok közötti bérfelezéstől a „hangversenytermi” funkcióval való elképzeléseken át a programok összehangolásáig bezárólag –, ugyanakkor a legnagyobb feladat a kijelölt kötelezettség állandó magas színvonalon való ellátása. A programokra folyamatos, és magas az érdeklődés, ugyanakkor ezt a megemelkedett koncertszámot anyagi okokból ugyanannyi zenéssel és menedzsmentkollégával látjuk el, mint annak előtte. Ebből a szempontból nagyon megváltozott az életünk, mindenki az utolsó cseppig kihasználja minden energiáját.

■ *Hogyan hatott tennivalóira az előadó-művészeti törvény megszületése, majd különböző változásai?*

– A megszülető törvény, amely eredetileg teljesítménymutatókat is tartalmazott, egyrészt visszaigazolta azt a fejlődési pályát,

amire szakmai indokok miatt állt rá a pécsi közösség egy évtizede, másrészt az akkor még születőben levő programok, döntések irányát is befolyásolták. Például a közönségnevelő programokat. Az új változások – amelyben a teljesítménymutatók relevanciája csekély – véleményem szerint nem ösztönzik kellően a szakmai fejlődést. Vezetőként minden szakmai fórumon hangot adok a véleményemnek, ugyanakkor ha nem történik változás, nem tehetek mást, mint a pénzügyi feltételek maximalizálása érdekében hozok döntéseket.

■ *Milyennek találja most a Pannon Filharmonikusok helyzetét, az országos és a külföldi állapotokhoz viszonyítva?*

– A Pannon Filharmonikusok A-kategóriás zenekar, amely regionális szerepkört lát el sok külföldi példához hasonlóan. A közönségünk nagyon kifinomult Pécsen és Budapesten egyaránt, hallja, s visszaigazolja a különböző színvonalú zenekarok nyújtotta élmények közti különbséget. A vendégművészeink úgyszintén. Biztosan állíthatom, hogy az ország vezető zenekarainak sorába tartozunk. Nem mi vagyunk az ország zenei nagykövetei, nekünk a Pannon régió zenei szolgálata a feladatunk, így külföldre csak felkérések esetén tudunk utazni, és ezekből nincsen sok napjainkban. A felkérésekkor azonban minden alkalommal büszkék lehetünk arra, amit Magyarországról közvetítünk.

■ *Tartott már előadást a XXI. század szimfonikus zenekaráról. Mennyire igaz ez a Pannon Filharmonikusokra?*

– Maximálisan igaz, bár a már említett törvényi szempontok sajnos nem ez irányba tolják a zenekarokat. Ezért is gondolom téves útnak. A zenekaroknak a magas minőséget kell védeniük és megőrizniük, s differenciált programokkal kell megtalálniuk a komolyzene közönségét. A crossoverek és könnyűzenei koprodukciónak csak csábító, és nagyon ritka alkalmakkor használható közönségcsalogató, speciális „marketing” eszközök csupán. A jól strukturált és tudatosan felépített, a társadalomba beágyazott szimfonikus zenekar tudja betölteni azt a szerepet, amire hivatott a XXI. században: a legkisebektől az öregekig meggyőzni az embereket arról, hogy igenis Bartók, Beethoven, Mozart, Wagner, és sorolhatnám, az ő mindennapjaiknak is része kell, hogy legyen, mert hozzáad az életükhöz.

■ *Míg a világ nagy zenekaraiban számos magyar cselló-, trombitaművészt talál, mi a helyzet Pécsen?*

egyre kevesebb a hegedűs. Sok zenekar küzd koncertmester-problémával, s akadnak, akik úgy vélik, az oktatással van a gond. Hogyan látja ezt a pécsi együttesnél?

– A pécsi zenekarnál a bérszínvonalal van a gond. Rengetegen jelentkeztek a korábban meghirdetett próbajátékunkra külföldről is – ebből is látszik, hogy híre van a pécsi együttesnek – ugyanakkor az anyagi körülményeket megismerve nem tudunk megfelelő szakmaisággal rendelkező művészt szerződtetni egyelőre. Az oktatással nem csak ezen a területen vannak problémák, de azt is gondolom, hogy ez társadalmi jelenség is egyben. Hegedűsnek lenni elképesztő energiabefektetés, amely csak nagyon sokára térül meg. Az utóbbi húsz év nem ezeknek a folyamatoknak kedvezett, és a zenekari muzsikuskor társadalmi megbecsültsége sincs azon a szinten, hogy egy kisgyereket, kamaszt ezzel motiválni lehetne.

■ *Többször el akarták csábítani más együttesek. Sosem ingott meg egyetlen pillanatra sem? Nincs olyan zenekar (akár külföldön), ahol szívesen lenne zenekari igazgató?*

– Meginogni nem inogtam meg, de voltak helyzetek, amikor magam is feltettem azt a kérdést, amit a családom rendszeresen, hogy mit is keresek én itt?! Azonban Pécs zenei élete léptékváltáson ment keresztül az elmúlt évtizedben, ami nagyon inspiráló feladatokat ad hosszú távon, a nehézségek ellenére is. Nagyon jó a Pannon Filharmonikusokkal együtt, s a Kodály Központban dolgozni, és nagyon szeretem a városomat. A legfontosabb számomra, hogy én egy építő, alkotó ember vagyok, és az is akarok maradni. Nagyon szeretném átélni, hogy átbillen a mostani állapot, és a mindennapi anyagi gondok helyett az igazi alkotótevékenységre fókuszálhassak, hiszen azért lettem muzsikás. Ha már nem is a hangszeremmel játszom, akkor is a zene az életem, s nem az excel táblázatok világa.

■ *Kapott már Pécs emlékérmét, miniszteri elismerő oklevelet. Elég visszajelzés mindez a munkájáért?*

– A legnagyobb elismerés nem egy kitüntetés – bár véleményem szerint az együttes megérdemelné – hanem az, ha mindenki, függetlenül attól, hogy akár „ellenérdekel” is benne, elismeri azt a munkát és teljesítményt, amit a pécsiek letettek az asztalra, s amely lehetővé tette, hogy folyamatosan teltházak előtt játszunk.

R. Zs.